

BANKANIN İVAZSIZ OLARAK MÜŞTERİSİ OLMAYAN ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE VERDİĞİ HATALI BANKA BİLGİLERİNDEN SORUMLULUĞU

Prof.Dr.Atilla ALTOP(*)

Özet: İvazsız olarak müşterisi olmayan bir üçüncü kişiye hatalı banka bilgisi veren banka, zarar gören bilgi alıcısına karşı, edim yükümden bağımsız yasal borç ilişkisinden kaynaklanan davranış hükümlerine aykırılıktan – sözleşme esasları uyarınca – tazmin ile yükümlü olacaktır. Bunun yanı sıra somut olayda şartları gerçekleştiği takdirde hatalı bilgi veren banka, zarar gören bilgi alıcısına karşı haksız fiil hükümleri uyarınca da sorumlu tutulabilecektir.

Somut olayda zarar gören bilgi alıcısının müterafik kusurunun bulunup bulunmadığı, tazminat yükümlüsü bankanın kusurunun ağırlığı, banka bilgisi vermenin bankaya bir yarar sağlayıp sağlamadığı ve bankanın sorumluluğunun önceden geçerli olarak sınırlanmış olup olmadığı (sorumsuzluk anlaşmalarının varlığı ve geçerliliği) hususları gözüne alınarak, hatalı bilgi veren bankanın bilgi alıcısının uğradığı zararın ne kadarlık kısmını tazmin etmesinin hakkaniyete uygun olacağı yargıç tarafından belirlenecektir.

Anahtar Sözcükler

Borçlar Hukuku, Bankaların Sorumluluğu, Banka Bilgisi

Bankaların müşterileri hakkında banka bilgisi vermeleri veya diğer söyleyişle bankalardan müşterileri hakkında banka bilgisi alınması, uygulamada farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır:

a) Bankanın ivazlı olarak banka bilgisi vermesi -ki bu uygulamada çok nadiren gerçekleşmektedir-;

(*) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Öğretim Üyesi.

b) Bankanın, bir müşterisi hakkında, bir başka müşterisine ivazsız olarak banka bilgisi vermesi;

c) Bankanın, bir müşterisi hakkında, müşterisi olmayan bir üçüncü kişiye ivazsız olarak banka bilgisi vermesi;

d) Bankalar arası bilgi alışverişi;

e) Bir müşterinin, bankasından, üçüncü kişilere gösterilmek üzere kendisi hakkında ivazsız olarak bilgi yazısı talep etmesi¹.

Ben bu çalışmamda bankanın bir müşterisi hakkında müşterisi olmayan bir üçüncü kişiye karşı ivazsız olarak hatalı banka bilgisi vermesi sonucunda bu bilgiyi verdiği üçüncü kişiye karşı sorumluluğunu inceleyeceğim. Bu kapsamda kalmak kaydıyla öncelikle bankanın verdiği bir banka bilgisinden sorumluluğuna ilişkin ortak şartları ele alıp, daha sonra ikinci bölümde ise bankanın müşterisi olmayan bir üçüncü kişiye hatalı banka bilgisi vermesi nedeniyle bilgi alıcısına karşı sorumluluğunu inceleyeceğim. Bu ikinci bölümde, bankanın sözleşmeden ve haksız fiilden doğan sorumluluğunun hangi şartlarda sözkonusu olacağına, bankanın organlarının ve yardımcı kişilerinin eylemlerinden sorumluluğuna ve nihayet bankanın sorumluluğu söz konusu olduğunda, ödenecek tazminatın kapsamına ve bankalarca - genellikle Genel İşlem Şartları(GİŞ)'nda- öngörülen sorumsuzluk kayıtlarına ilişkin açıklamalarda bulunacağım.

I- Ortak Sorumluluk Şartları :

Bütün olasılıklarda bankanın sorumluluğu, ancak hatalı bir banka bilgisi aracılığıyla bilgi alıcısının zarara uğramasına sebebiyet verilmesi halinde söz konusu olmaktadır. Şimdi bu sorumluluk şartlarını ayrı ayrı inceleyelim :

1) Banka Bilgisi :

Alman bankalarının GİŞ m.10/II,1'de banka bilgileri, müşterinin ekonomik ilişkileri, kredi itibarı ve ödeme kabiliyeti hakkında - hesap durumu, malvarlığı değerleri ve kredi durumu hakkında somut veriler içermeyen - genel mahiyette tespit ve mülahazalar olarak

---

¹ Gaede, Die Haftung der Banken für Kreditauskünfte, Köln 1970, s.1; Bürger, Rechtsfragen zur Bankauskunft, Bochum 1988, s.118; Musielak, Die Bankauskunft nach dem Recht der Bundesrepublik Deutschland, Bankgeheimnis und Bankauskunft und in der Bundesrepublik Deutschland und in auslaendischen Rechtsordnungen, hrsg.Hadding/Schneider, Berlin 1986, s.23-24.

tanımlanmıştır. Bilgi talebinde istisnaen söz konusu bilginin somut olarak ne şekilde kullanılacağı açıkça bildirildiği takdirde -örneğin bilgi talep eden kişinin ilgili müşteriyle kaç liralık bir işe gireceğini veya ona kaç lira kredi vereceğini açıkça talebinde belirttiği durumlarda-, banka, talepte yer alan sorularla somut cevaplar verebilecek ve kanaatini -örneğin ilgili müşterisi ile bu meblağda bir işe girilebileceğini ve ona bu miktar kredinin verilebileceğini- açıkça belirtebilecektir. Buna karşılık çoğu kez bilgi talebinde istenilen bilginin somut olarak ne şekilde kullanılacağı açıkça belirtilmediğinden, banka böyle durumlarda, genel mahiyette bilgiler vermek ve genel bir kanaat açıklamakla yetinmek zorunda kalmaktadır².

İlgili müşterinin ekonomik ilişkileri hakkında bilgilerin iletildiği, ancak bu iletmenin ikincil olarak tamamen başka bir münasebetle ve bir talebe dayanmaksızın söz konusu olduğu veya açıkça sadece bir özel açıklama olarak -yoksa bir banka bilgisi olarak değil- anlaşılmasının gerektiği halleri ayrı tutmak gerekir. Bilginin verildiği somut olaydaki toplam münasebete de dikkat etmek gerekir. Bankanın önceden basılı matbu bilgi formlarını kullandığı veya açıkça banka bilgisi nitelendirmesini kullandığı tartışmasız durumların yanısıra, bir iş görüşmesi esnasında ilgili hakkında verilen bilgilerin de banka bilgisi olarak görülmesi -banka bu açıklamasının banka bilgisi verilmesi prosedürü çerçevesinde mutad olan amaca hizmet ettiğini farketmediği takdirde- mümkündür. Yapılan açıklamanın sadece özel bir görüş açıklaması olmadığına delil olarak, bilginin verildiği yer -örneğin bankadaki bir çalışma odası- kabul edilebilir³.

Almanya'daki müstakar mahkeme içtihatlarına göre, sözlü bilgiler de- somut olayın şartlarına göre böyle bir karaktere sahip olduklarında- banka bilgisi olarak kabul edilmelidir⁴. Ancak Alman uygulamasında bankaların sözlü olarak banka bilgisi verdiklerine çok nadiren rastlanmaktadır. Buna rağmen müşterinin bir sözlü banka bilgisi verilmesinde ısrar etmesi halinde, sözlü banka bilgisi, ancak bilgiyi verecek bankanın ilgili müşterisinin ilişkileri üzerinde gerektiği ölçüde genel bir bakışa sahip olması durumunda verilebilir. Sözlü banka bilgisi veren bankanın hiç olmazsa, somut olayda verilen bilginin durum gereği kesinliğe

² Gaede, s.2.

³ Bürger, s.119-120.

⁴ Ülkemizde de banka bilgilerinin sadece sözlü olarak verilmesinin, bankanın verilen banka bilgisinin hatalı olmasından dolayı sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı, ancak böyle sözlü bir bilginin verildiğinin ispatının oldukça güç olduğu kabul edilmektedir(Kaplan, Banka Sözleşmeleri Hukuku, C.I, Ankara 1996, s.47).

sahip olamayacağı ve yüzeyselliği hakkında bilgi talep edeni uyarması gerekir. Bu hususta ispat yükü de bilgiyi veren bankaya aittir⁵.

Hatalı Olma :

Banka, ilgili müşterisi hakkındaki banka bilgisini basiretli bir tacirin göstereceği özen ile doğru ve eksiksiz olarak vermekle yükümlü olup, verdiği yanlış, eksik veya aldatıcı banka bilgilerinden dolayı sorumludur. Bu hususta sadece verilen münferit bilgilere değil aksine yaratılan genel izlenime de dikkat etmek gerekir. Her halükarda bilgi veren bankanın karmaşık durumu gözönünde bulundurulmalıdır. Şöyle ki banka, bir taraftan banka sırrı nedeniyle ilgili müşterisine karşı vermeye yetkili olduğu banka bilgisini talepte öngörülen amacı aşan bilgilere yer vermeyecek ve gereksiz yere olumsuz etki yaratmayacak şekilde dar ve dikkatli formüle etmekle yükümlüdür. Diğer taraftan banka, bilgi talep edenin yanlış sonuçlar çıkarmasına yol açabilecek şekilde güzelleştirmeler yapamaz veya bazı hususları dışarıda bırakamaz. İşte bu nedenle banka bilgilerinin çok dikkatli ve çekingen bir şekilde formüle edilmeleri mutadır⁶.

Banka, özellikle tacir, tüzel kişi veya bir başka kredi kuruluşu olan bilgi alıcısının, bu zorlu çıkış pozisyonunu bildiğini ve banka bilgisini dikkatli ve çekingen bir şekilde değerlendireceğini, özellikle satır aralarını da okuyarak anlamaya çalışacağını varsayabilir. Genellikle verilen bilginin anlamı söylenmemiş olanlarda yattığından, bilgi talep edenin de bunu dikkate alması ve bazı verilerin anlaşılır şekilde eksik bırakılmasından buna bağlı sonuçları özenle çıkarması gerekir⁷.

Verilen banka bilgisinin hatalı olup olmadığı araştırılırken, bilgi alıcısının kendisine verilen banka bilgisine iyiniyetle vereceği anlam, uyumsuzluk halinde esas alınacaktır. Bu nedenle bankalar verecekleri banka bilgisinin içeriğini belirlerken, bilgi talep edenin yaşam standartı, bilgi, görgü ve tecrübesi gözönüne alındığında, söz konusu bilgiyi ne şekilde

⁵ **Bürger**, s.120-122. – Avusturya hukuku açısından **Welser**(Die Haftung für Rat, Auskunft und Gutachten, Wien 1983, s.76-77), telefonla verilen bilgilerin sorumluluk bakımından sözlü bilgi olarak kabul edileceklerini, çok çabuk ve esaslı bir inceleme yapılmadan verildikleri için, içerik bakımından tahmini ve geçici olarak görülebileceklerini ve bun nedenle de bağlayıcı olamamaya yatkın olduklarını ifade etmektedir.

⁶ **Gaede**, s.3; **Fischer**, Bankrecht, Köln 1989, s.207; **Bürger**, s.122-123; **Königsberger**, Haftung der Banken für Auskunft und Rat, Basel 1934, s.96-97; **Cordes**, Die Kreditauskunft der Banken, BB 1949, s.90; **Bruchner/Stützel**, Leitfaden zu Bankgeheimnis und Bankauskunft, Frankfurt 1986, s.103.

⁷ **Fischer**, s.208; **Bürger**, s.123; **Canaris**, Staub HGB-Grosskommentar, 4.Aufl., Bankvertragsrecht, Berlin/New York 1988, s.61; **Cordes**, s.90; **Zimmermann**, Die Kreditauskunft im Bankgeschaef, Zentralblatt für Handelsrecht 1930, s.66. – OLG Frankfurt' un aynı yöndeki 05.06.1984 tarihli kararı için bak. WM 1985, s.253-255.

anlayacağına da dikkat etmeli ve sadece bankacılık konusunda uzman kişilerin anlayabileceği teknik ve şifreli ifadelerden mümkün olduğunca kaçınmalıdırlar⁸.

Keza bu araştırma sırasında, öncelikle bilgi talep edenin bankaya yönelttiği istemin gözönünde bulundurulması gerekir. Şöyle ki, bilgi talebinde hatalar ve yetersiz veriler söz konusu olduğunda, verilen banka bilgisinin bu hatalı ve yetersiz talep doğrultusunda hazırlandığı gözönünde tutularak, değerlendirmenin ona göre yapılması gerekir; yoksa bilgi talep edenin talebine yansımayan gerçek arzusuna göre değil. Keza bilgi talep edenin, banka bilgisini, talebinde belirttiği amaçlardan ayrılan veya bu amaçların kapsamını aşan işler için kullanması halinde, oluşan zararlardan bilgiyi veren bankanın sorumluluğu bakımından, -müterafik kusur konusuna girmeden önce- ilk olarak verilen bilginin talepte belirtilen amaçlar bakımından hatalı olup olmadığı belirlenmesi gerekir. Aynı şekilde, eskimiş bir banka bilgisinin kullanılması halinde de, -müterafik kusur konusuna girmeden önce- ilk olarak bilginin verildiği anda hatalı olup olmadığı açıklığı kavuşturulması gerekir⁹.

Nihayet verilen banka bilgisindeki her türlü açık olmamanın (belirsizliğin) banka bilgisini hatalı kılmayacağını belirtmek gerekir. Bu konuda genel geçer sınırlama kriterlerinin belirlenmesi mümkün olmadığından, her somut olayın şartları ışığında bu değerlendirmenin yapılması gerekir¹⁰.

a) Yanlış Olma :

Banka bilgisinin içeriğinde yer alan vakıalar, söz konusu bilgiyi verenin o anda sahip olduğu bilgi düzeyine uygun değilse veya değerlendirmelerin bilinen bir dayanağı bulunmuyorsa, verilen banka bilgisi yanlıştır. Ancak, bilginin doğruluğuna ilişkin beklentilerin de abartılmaması gerekir. Örneğin, sezonluk iş yapan bir işletmenin hesaplarının doğru bir şekilde geliştiği yolundaki açıklama, sadece uygulamada bu tür sezonluk işletmeler açısından mutad olan ölçüyü aşmayan ve her seferinde kısa sürede normale dönen bazı hesap aşmaları söz konusu olduğu için yanlış sayılamaz¹¹. Keza ilgili müşterinin yükümlerini kararlaştırıldığı şekilde yerine getirdiğine ilişkin bir bilgi, sadece bir kez ilgilinin yükümü temdit edildiği için yanlış sayılamaz¹².

⁸ Gaede, s.2; Wüthrich, Die zivilrechtliche Verantwortlichkeit des Bankiers für Rat und Auskunft nach deutschem und schweizerischem Recht, Bern/Leipzig 1935, 68-69; Canaris, s.61.

⁹ Bürger, s.132.

¹⁰ Bürger, s.123; Canaris, s.61.

¹¹ Bruchner/Stützel, s.147; Bürger, s.124. – OLG Frankfurt'un aynı yöndeki 05.06.1984 tarihli kararı için bak. WM 1985, s.253-255.

¹² Bürger, s.124.

Bankanın sahip olduğu bilgiler doğru bir değerlendirme için yeterli değilse, bunun açıkça ifade edilmesi gerekir. Bu nedenle, Alman Federal Mahkemesi 28.01.1985 tarihli kararında¹³, bilgi veren banka sadece geçici bilançoyu incelemesine rağmen, bilançoya yaptığı atıf nedeniyle, sanki müşterisinin mali ilişkileri hakkında tam ve yeterli bilgiye sahip olduğu izlenimini yarattığı için, yanlış bilginin varlığını kabul etmiştir. Keza aynı karar uyarınca, hakkında bilgi verilen müşterinin gerçekte limitlerini sürekli aşmasına rağmen, sadece zaman zaman limitin aşıldığına ilişkin bir ifade kullanılması halinde de verilen banka bilgisi yanlıştır. Alman Federal Mahkemesinin 12.2.1986 tarihli diğer bir kararında da¹⁴, bir komandit şirketin banka denetiminin yapıldığının söylenmesine rağmen, aslında şirkete ilişkin verilerin banka tarafından ciddi bir şekilde incelenmemiş olması nedeniyle, verilen banka bilgisinin yanlış olduğu ve bankanın tazminat ödemekle yükümlü bulunduğu kabul edilmiştir¹⁵.

b) Eksik Veya Aldatıcı Olma :

Bilgi talep edenin vereceği karar açısından önemli olduğu anlaşılan hususlara, verilen banka bilgisinde değinilmeyerek susulması, söz konusu banka bilgisini eksik hale getirir ve bu durumda hatalı bir bilginin verildiğinden söz edilir. Her ne kadar verilen banka bilgilerinde mümkün olduğunca detaya inilmemesi gerekiyorsa da, ilgili müşterinin çeklerinin karşılıksız çıkıp geri döndüğünün, bono ve poliçelerinin vaktinde ödenmeyip protesto edildiklerinin verilen banka bilgisinde mutlaka belirtilmesi gerekir. Zira böyle bir durum bir tacir için o derece kötü bir portre çizer ki, bu durumun hiçbir şekilde saklanmaması gerekir¹⁶. Keza, ilgili müşterinin bir taşınmazının cebri artırmaya çıkarılacak olması¹⁷, bankanın ilgili müşterisinin teminat oluşturan malına bizzat kendisi için el atacak olması¹⁸, çeşitli uyarılara karşın ilgili müşterinin uzun zamandan beri kredi limitini yeterli teminatlar olmaksızın artan ölçüde aşması¹⁹, ilgili müşterinin ödeme kabiliyetini tehlikeye düşürecek ölçüde çok borçlarının olması²⁰ ve verilen banka bilgisinde teminat olarak varlığına değinilen taşınmazların büyük ölçüde aynı haklarla kayıtlanmış olması²¹ gibi hususların da mutlaka verilen banka bilgisinde

¹³ WM 1985, s.381-382.

¹⁴ WM 1986, s.517.

¹⁵ Fischer, s.207-208.

¹⁶ Zimmermann, s.66-67. – BGH'un buna ilişkin bir kararı için bak. WM 1962, s.1110-1111.

¹⁷ BGH'un buna ilişkin 06.03.1972 tarihli kararı için bak. WM 1972, s.583-584.

¹⁸ BGH'un buna ilişkin bir kararı için bak. WM 1973, s.635-636.

¹⁹ BGH'un buna ilişkin 25.04.1974 tarihli kararı için bak. WM 1974, s.685-686.

²⁰ OLG Oldenburg'un buna ilişkin 29.08.1986 tarihli kesinleşmiş kararı için bak. WM 1987, s.836.

²¹ BGH'un buna ilişkin 12.02.1979 tarihli kararı için bak. WM 1979, s.548-549.

belirtilmesi gerekir²². Buna karşılık banka bilgisinde teminat karşılığı verilmiş krediden bahsedilip, tek tek ne gibi teminatlar alındığının açıklanmaması halinde, eksik banka bilgisi verildiğinden bahsedilemez; yeter ki teminat alınmadan kredi verildiği veya teminat alınmaksızın kredi verilmesinin tehlikesiz olacağı imajı yaratılmış olmasın²³.

Banka, hakkında bilgi verdiği müşterisiyle arasındaki sıkı şahsi veya ticari ilişkiler nedeniyle onun içinde bulunduğu bir takım zorlukların üstesinden geleceğine inanarak, bu zorluklara ilişkin olumsuz olgulara verdiği banka bilgisinde hiç değinmeyerek, müşterisi hakkında tamamen olumlu içerikli banka bilgisi verirse, eksik bilgi vermiş olur. Böyle bir durumda banka, somut olay açısından önemsiz kabul ettiği olumsuz olguları -kendi olumlu değerlendirmesine dayanak oluşturan nedenleri de ilave ederek- açıklamalıdır ki, bilgi talep eden kendi fikrini serbestçe oluşturabilsin²⁴. Keza bilgi veren banka, bilgi talebine ilişkin konularda yeterli bilgiye sahip olmadığına, kendisinin bilmediği ancak bilgi talep eden açısından önemli sayılabilecek bazı hususların bulunabileceğine inandığı durumlarda, sözkonusu banka bilgisini verirken, bilgi talebine ilişkin konularda yeterli bilgi edinemediğini ve sadece elindeki sınırlı bilgilere dayanarak banka bilgisini düzenlediğini açık ve anlaşılır şekilde ifade etmelidir²⁵.

Verilen banka bilgisinin, her türlü dikkat gösterildiğinde ve ilgili müşteri ile bilgi veren bankanın haklı şahsi menfaatleri de dikkate alındığında, aldatıcı bir içeriğe sahip olmaması gerekir. Banka bilgisinde belirtilen hususların tümü gerçeğe uygun olsa bile, bilgi talep eden, önemli bir hususa hiç değinilmemesi suretiyle yanıltılabilir ve gerçek duruma ters düşen faaliyetlere özendirilebilir. İşte böyle bir aldatma veya yanılgıya yol açmamak amacıyla bilgi veren banka, belirli formülleri kullanıp kullanmama veya bazı hususlara değinip değinmeme konusunda tereddüde düştüğünde, bilgi vermekten kaçınılmalı veya hatasız bilgi verebilmesi için sır saklama yükümüne giren hususları da açıklaması gerektiğine inanıyorsa, ilgili müşterisinden gerekli onayı almalıdır²⁶.

Eksiksiz bilgi verme yükümlülüğünün sınırını bilgi veren bankanın şahsi çıkarları oluşturur ve bankadan, kendisini feda etmesi beklenemez. Banka, talepte bulunan kişiyi

²² **Canaris**, s.62; **Bürger**, s.125-126; **Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/Terdenge**, Bankgeheimnis und Bankauskunft, 3.Aufl., Frankfurt 1984, s.393.

²³ **Wüthrich**, s.68, 72-73; **Gaede**, s.5 dn.3; **Bürger**, s.125. – RG'in buna ilişkin bir kararı için bak. BankA 1929-1930, s.237.

²⁴ **Gaede**, s.4-5; **Bürger**, s.127.

²⁵ **Canaris**, s.62. - BGH'un buna ilişkin bir kararı için bak. WM 1962, s.1110-1111.

²⁶ **Bürger**, s.127-128.

yanılmayacak olduktan sonra, ilgili müşterisi ile arasındaki ilişkinin ayrıntılarını açıklamaktan kaçınabilir. Örneğin güven eksikliği dışında bir nedenle banka ilgili müşterisiyle arasındaki iş ilişkisini çözmeyi düşünüyorsa, bunu açıklamak zorunda değildir. Ancak ilişkiyi çözmüşse, bilgi talebinde bulunanın, kendisiyle hakkında bilgi talep edilen kişi arasında bir iş ilişkisinin halen mevcut olduğu şekilde yanlış bir kanaate kapılmasını önlemek amacıyla bunu açıklamak zorundadır²⁷.

c) Düzeltilme (Bildirim) Yükümü :

Banka, sonradan hatalı bilgi verdiğini farkedirse, bunu düzeltmekle yükümlüdür. Hatalı bilgiyi vermekte kusuru varsa, yapacağı bu düzeltme ile bilgi alıcısının uğrayacağı muhtemel zararı ve buna bağlı olarak da kendisine yöneltilecek tazminat taleplerini duruma göre azaltabileceği veya tamamen önleyebileceği için, bu düzeltme aynı zamanda kendi menfaatine olacaktır. Kusursuz olarak hatalı bilgi verilmesi durumunda da, objektif iyiniyet kuralı uyarınca bir düzeltme yükümü söz konusu olmaktadır²⁸. Düzeltilme yükümü, sadece hatayı doğuran vakıaların somut olarak bilinmesi halinde söz konusu olmaktadır. Özen ölçüsünün bu şekilde sınırlanmasının nedeni, bankaların, bilgileri kural olarak o an sahip oldukları bilgi durumuna dayanarak vermeleri ve pratik açıdan düzenli bir kontrolün gerçekleştirilmesine imkan bulunmamasıdır²⁹.

Şunu açıkça belirtmek gerekir ki, düzeltme yükümü sadece baştan itibaren hatalı olan bilgiler için söz konusudur; sonradan ilgili müşterinin mali ilişkilerinde oluşan bir kötüleşmenin, herhangi bir yeni talep olmaksızın bilgi alıcısına bildirilmesi kural olarak gerekmez. Zira önemli olan, banka bilgisinin, verildiği anda hatasız olmasıdır ve verilen bilginin sonradan değişip değişmediğini kontrol etmek de olanaksızdır. Ayrıca bilgi alıcısının da genel hayat tecrübelerine göre mali ilişkilerin her an değişebileceğini ve gerektiği takdirde ilerki bir tarihte yeniden bilgi alabileceğini bilmesi gerekir. Herşeye rağmen, bankaların uygulamada bilgi verirken, -çoğu bankanın yaptığı gibi- bilgi alıcısına, ilgili müşterinin mali ilişkilerinde ileride vuku bulacak değişiklikler hakkında, sadece yeniden talepte bulunulduğu

²⁷ **Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/Terdenge**, s.393-394; **Cordes**, s.90. - RG'in buna ilişkin bir kararı için bak. BankA 13, s.329.

²⁸ **Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/Terdenge**, s.414; **Canaris**, s.62; **Fischer**, s.209; **Kaiser**, Die zivilrechtliche Haftung für Rat, Auskunft, Empfehlung und Gutachten, Bern 1987, s.95. - **Gaede**(s.84), bankanın önceden vermiş olduğu hatalı bilgiyi, bu hatayı ortaya koyan vakıayı öğrendiği anda hatırlaması durumunda düzeltme yükümünün varlığını kabul ediyor ve önceden vermiş olduğu hatalı bilgiyi ihmal sonucu hatırlamayan bankanın sorumlu tutulamayacağını, zira verilen banka bilgilerini sürekli kontrol etmenin gerekli ve pratik açıdan olanaklı olmadığını ilave ediyor. - BGH'un konuya ilişkin kararları için bak. WM 1962, s.932 ve 1111.

²⁹ **Fischer**, s.209.

takdirde bilgi verileceğini açıkça vurgulamaları tavsiye olunur. Ancak tüm bu açıklamalarımıza rağmen, uygulamada istisnai bazı durumlarda bankaların, sonradan oluşan değişiklikleri yeni bir talep olmaksızın bildirme yükümünün söz konusu olabileceğini de gözden uzak tutmamak gerekir. BGH bir kararında³⁰, bankanın bir çekin karşılığının bulunduğunu bildirdikten sonra, bu karşılığa kendi alacakları için el koyarak ilgili müşterisinin mali ilişkilerinin banka bilgisinin verilmesinden hemen sonra değişmesine bizzat neden olması halinde, somut olayda istisnaen bu vakıyı bilgi alıcısına -ondan bir talep gelmesini beklemeden- derhal bildirmekle yükümlü olduğunu ve bunun aralarındaki güven ilişkisinden kaynaklandığını belirtmektedir³¹.

3) Zarar :

Kötü ifa halinde, kural olarak sözleşmenin diğer tarafı müsbet zararının tazminini, yani malvarlığının o andaki durumu ile, sözleşmeye uygun ifa halinde içinde bulunacağı durum arasındaki farkın tazminini talep edebilecektir. Bu ana prensibi banka bilgisi verilmesi prosedürüne uyguladığımızda, zarar gören bilgi alıcısı, hatalı bilgi veren bankadan, mal varlığının o andaki durumu ile verilen bilginin özenle hazırlanmış hatasız bir içeriğe sahip olması halinde içinde bulunacağı durum arasındaki farkın tazminini talep edecektir. Hatalı banka bilgisi verilmesi, tek başına bir zarara sebep olmaz; sadece edimini gereği gibi ifa etmediği için vekilin (bankanın) ücret talep etmesini engeller. Ancak bilgi alıcısının, hatalı banka bilgisine dayanarak bir takım kararlar alması halinde, verilen hatalı bilginin bir diğer sonucu olarak zarar ortaya çıkar. Buradaki özellik, zararın, ancak zarar görenin bir karar vermesi halinde ortaya çıkması, yani onun zararın oluşumuna yardımcı olmasıdır. Ancak bu husus, uygun illiyet bağı kesilmediği sürece hatalı bilgi veren bankanın oluşan zararı tazmin etmek zorunda olmasını engellemez³².

Hatalı banka bilgisinin gerçek vakıalara nazaran daha elverişli veya daha elverişsiz olması mümkündür. Uygulamada genellikle gerçek vakıalara nazaran daha elverişli banka bilgileri verilmekte, bilgi talep eden de söz konusu güzelleştirilmiş banka bilgisine güvenerek, hakkında bilgi verilene kredi açmakta veya ilgili işletmeye hissedar olarak katılmakta ve bu ilişkilerden kaynaklanan talepleri sonradan kısmen veya tamamen karşılıksız kalmaktadır. Söz konusu taleplerin büyük ölçüde tehlikeye düşmesi veya uzun bir zaman süresi içerisinde

³⁰ BGH'un 25.06.1973 sayılı kararı için bak.WM 1973, s.1135.

³¹ **Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/Terdenge**, s.413-414; **Canaris**, s.62; **Fischer**, s.209-210; **Gaede**, s.82-83.

³² **Kaiser**, s.55-58; **Kuhn**, Die Haftung aus falscher Auskunft und falscher Raterteilung, SJZ 1986, s.352.

yerine getirilemez olması, bu açıdan yeterli sayılmaktadır. Örneğin verilen hatalı bilgiye güvenilerek hakkında bilgi talep edilen kişiye kredi açılması sonucunda oluşan alacakların tahsili için, iflas eden borçlunun iflas masasına katılmak zorunda kalınmasında veya alınan güzelleştirilmiş banka bilgisi üzerine ortak olunan işletmenin iflas etmesinde olduğu gibi³³. Uygulamada pek rastlanılmamakla beraber, gerçek vakıalara nazaran daha elverişsiz banka bilgisi verilmesi halinde, bilgi alıcısının, ilgili müşteriyle -kötüleştireilmiş banka bilgisi nedeniyle- düşündüğü iş ilişkisine girmemesi sonucu yoksun kaldığı kar, onun zararını oluşturur.

4) Uygun İlliyet Bağı :

Uygun illiyet bağı teorisi uyarınca, genel hayat deneylerine ve olayların alışılmış akışına göre, bir zarar belli bir fiilin uygun ve normal bir sonucu olarak karşılanabiliyorsa, zarar ile fiil arasında uygun illiyet bağının varlığı kabul edilecektir³⁴. Bu genel ilkeyi konumuza uygulayacak olursak, uygun illiyet bağının varlığının kabul edilebilmesi için, bilgi alıcısının uğradığı zararın hatalı banka bilgisinden kaynaklanması; yani hatalı bilginin, bilgi alıcısını zarar doğuran işlemi hakkında bilgi aldığı kişiyle yapmaya sevk etmiş, onun bu kararını etkilemiş olması gerekir. Diğer deyişle, yaşam tecrübelerinden hareketle, bilgi talep edenin, verilen banka bilgisi ilgili müşterinin mali ilişkilerini gerçek duruma uygun olarak olumsuz şekilde ortaya koysaydı söz konusu zarar doğurucu işlemi yapmayacağını kabul edilmesi gerekir³⁵.

Burada da problem, zararın doğrudan bilgi açıklamasından kaynaklanmaması ve ancak bilgi alıcısının onu takip eden bir kararı sonucunda ortaya çıkmasıdır. Gerçi uygun illiyetin varlığını kabul edebilmek için, mutlaka zarar verenin eyleminin meydana gelen zararın tek sebebi olması gerekmiyor; verilen bilginin zarara birlikte neden olması veya zararın oluşumuna dolaylı olarak -zararı dolaysız olarak oluşturan nedeni ortaya çıkararak- neden olması yeterli sayılıyor³⁶. Bu husus bizim konumuz açısından çok önemlidir; zira bilgi veren zarara daima sadece birlikte -veya dolaylı- neden olma ile meydana gelen zarar arasında uygun illiyet bağının bulunduğu belirlenirse, hatalı bilgi veren -illiyet noktasından- tüm zarardan sorumlu olacaktır. Ancak, ondan sonra BK.m.43, 44(OR.m.43, 44) uyarınca

³³ **Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/Terdenge**, s.394; **Bürger**, s.129-130; **Gaede**, s.5.

³⁴ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 7.bası, İstanbul 1993, s.573; **Oğuzman/Öz**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 2.bası, İstanbul 1998, s.500-501; **Kaiser**, s.61.

³⁵ **Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/Terdenge**, s.394; **Bürger**, s.133; **Bruchner/Stütze**, s.152-153.

³⁶ **Kaiser**, s.62; **Königsberger**, s.85, 87; **Müller**, Die zivilrechtliche Haftung aus Empfehlung, Auskunft und Raterteilung nach schweizerischem Recht, Bern 1934, s.79.

tazminat miktarı tayin edilirken, zarar verenin kusuru, zarar görenin müterafik kusuru ve somut olayın diğer şartları gözönüne alınarak gerekli düzeltmeler yapılacaktır. Bu suretle zarar verenin, sadece fiilen zararın oluşumuna neden olduğu ölçüde tazminat ödemesi sağlanacaktır³⁷.

Diğer taraftan, verilen hatalı bilginin zararın oluşumunda etkili olmadığı, bilgi alıcısının verilecek hatasız bilgiyi dikkate almayarak aynı işlemi gene de yapacağı sabit olması halinde, hatalı bilgi ile gerçekleşen zarar arasında uygun illiyet bağının bulunmadığı kabul edilecektir. Örneğin bilgiyi talep edenin aynı sıralarda, başka taraftan soruşturulan kişinin ödeme gücü içinde olduğunu öğrenmesi veya daha banka bilgisini talep ederken borçlunun kötü mali durumunu bilmesine rağmen, sırf bir tazminat talebi elde edebilmek amacıyla banka bilgisi talep etmesi durumunda, uygun illiyet bağının bulunmadığı kabul edilmektedir³⁸.

Çoğu kez uygun illiyet bağının varlığının tespiti kolay değildir. Örneğin belirli bir şirkete yatırım yapmasında sakınca olmadığına dair banka bilgisi alan bir kişinin, yatırım kararını söz konusu bilgiye dayanarak mı verdiği, yoksa daha banka bilgisini talep etmeden önce kesin kararını vermiş mi olduğu veyahut kararını vermesinde bir başka nedenin mi etkili olduğunu belirlemek, somut olayda çok güç olabilir. Bu hususlar zarar görenin düşünce dünyasında cereyan ettiğinden, verilecek karar da daima az veya çok spekülasyon olacaktır. Ancak gene de bazı dış unsurları delil olarak kabul edebiliriz. İlk kriter olarak, bilginin verilmesi ile kararın verilmesi arasında geçen zaman dilimini gösterebiliriz³⁹. Öğretide bazı yazarlar aylar öncesine dayanan eskimiş bir bilginin kullanılması sonucunda bir zarar oluşması halinde, aradaki uzun zaman diliminin somut olayda uygun illiyet bağının bulunmadığının bir kanıtı olarak kabul edilebileceğini belirtmektedirler⁴⁰. Buna karşılık, öğretide bazı yazarlara ve mahkeme içtihatlarına göre, bilgi talep edenin banka bilgisini aldıktan uzunca bir süre sonra kullanması durumunda, hatalı bilgiyi veren bankanın

³⁷ Kaiser, s.62-63.

³⁸ Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/Terdenge, s.394-395; Gaede, s.6; Kaiser, s.63; Welsch, s.7. – Bern’li bir noterin müşterisine hatalı danışmanlık yapmasına rağmen, müşterinin tazminat talebi, doğru danışmanlık yapılması halinde de zararın oluşumunun önlenemeyeceği gerekçesiyle, mahkeme tarafından reddedilmiştir(ZBJV 67, s.337 vd.).

³⁹ Königsberger, s.84 vd.

⁴⁰ Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/Terdenge, s.395; Gaede, s.7; Locher, Grundlagen der Haftung einer Bank für Kreditauskünfte, Mannheim 1970, s.219. – Federal Mahkeme BGE 41 II 87’de yayınlanan bir kararında, zarar görenin bilgiyi aldıktan hemen sonra kararını vermesi üzerine illiyetin ve sorumluluğun varlığını kabul ederken, SJZ 31, s.186’da yayınlanan bir başka kararında, zarar görenin bilgiyi aldıktan dört ay sonra kararını vermiş olması nedeniyle illiyet bağının yokluğunu benimsemiştir.

sorumluluğu meselesi illiyet bağına bağlı olarak çözülemez. Şayet banka bilgisi, verildiği anda gerçek vakıtalara uygun ise, zaten hatalı banka bilgisi yok demektir; zira banka bilgisi verildiği andaki mali ilişkilerin ortaya konulması ve değerlendirilmesiyle sınırlıdır. Eğer banka bilgisi başlangıçtan itibaren yanlış ise, o takdirde kusur ve müterafik kusur ilkeleri ışığında bir karara varmak gerekir⁴¹. Bunun yanısıra, bilgi alıcısının genel olarak tutumu, zarar görenin kişiliği ve özellikle uzmanlığı, bilginin verilmiş biçimi ve türü, somut olayda uygun illiyet bağının varlığının belirlenmesinde uygulanabilecek diğer kriterlerdir⁴².

Hatalı banka bilgisiyle bilgi alıcısının uğradığı zarar arasındaki uygun illiyet bağı - bilgi alıcısının yararına- varsayılacaktır; diğer deyişle normal şartlarda illiyet bağının varlığını kanıtlamak durumunda olan zarar gören bilgi alıcısı, ilk görünüş ispatı denilen prensibin yardımıyla bunu kolayca gerçekleştirebilecektir. Zira hayat tecrübelerine göre, zarara yol açan mali karar, söz konusu hatalı banka bilgisi olmaksızın alınamazdı. Buna göre, uygun illiyet bağının varlığı, ancak bankanın, bilgi talep edenin verilecek hatasız bir banka bilgisini de dikkate almayacak olduğunu kanıtlayabilmesi durumunda reddedilebilecektir⁴³.

II- Bankanın Müşterisi Olmayan Bir Üçüncü Kişiye Hatalı Banka Bilgisi Vermesi Nedeniyle Bilgi Alıcısına Karşı Sorumluluğu :

Bankacılık uygulamasında bankalar müşterisi olmayanlara kural olarak müşterileri hakkında banka bilgisi vermemektedirler. Almanya'da da Alman bankalarının GİŞ m. 10/II,2 uyarınca, müşteri olmayanlar – bir kredi kuruluşu olmadıkları sürece- banka bilgisi elde edemediklerinden, bunlar arzu ettikleri banka bilgilerini kural olarak kendi bankaları aracılığıyla dolaylı yoldan elde etmek zorunda kalmaktadırlar. Bunun istisnası, çok nadiren ve ancak hakkında bilgi talep edilenin kendi bankasını açıkça referans olarak göstermesi halinde söz konusu olmaktadır. Böyle istisnai durumlarda bankanın, hatalı banka bilgisi nedeniyle zarar gören müşteri olmayan bilgi alıcılarına karşı, sözleşme esasları uyarınca ve haksız fiil hükümleri uyarınca sorumluluğunu ayrı ayrı inceleyeceğim. Öncelikle –daha ihtilafli olduğu için-, bankanın, verdiği hatalı bilgiden zarar gören müşterisi olmayan bilgi

⁴¹ **Bürger**, s.134.

⁴² **Kaiser**, s.63-64; **Kuhn**, s.353-354.

⁴³ **Bürger**, s.134-135; **Gaede**, s.7. – **Gaede**(s.7), hatalı banka bilgisini veren bankanın, bilgi alıcısının talebinde belirttiği meblağın oldukça üzerinde bir miktar kredi verdiğini kanıtlamak suretiyle, uygun illiyet bağının bulunmadığını ortaya koyabileceğini belirtmektedir.

alıcısına karşı, sözleşme esasları uyarınca sorumluluğu konusunu incelemekte yarar görüyorum.

1) Sözleşmeden Doğan Sorumluluk :

Bir kişinin, müşterisi olmadığı bir bankadan, bir müşterisi hakkında banka bilgisi vermesini açıkça bir hatır ilişkisi kapsamında talep etmesi ve söz konusu bankanın da, istenilen banka bilgisini açıkça hiçbir sözleşme ilişkisine ve yükümlülük altına girmeksizin vermesi halinde, banka bilgisi veren banka ile müşterisi olmayan bilgi alıcısı arasında herhangi bir sözleşme ilişkisinin kurulmadığı açıktır. Bunun tam aksine, müşteri olmayan kişinin, bankadan, kendisine bir müşterisi hakkında açıkça bir sözleşme ilişkisine dayanan bağlayıcı bir banka bilgisi vermesini talep etmesi üzerine, bankanın hiçbir çekince koymaksızın istenilen banka bilgisini vermesi veya açıkça bağlayıcı banka bilgisi verdiğini belirtmesi durumunda, bilgi veren banka ile müşterisi olmayan bilgi alıcısı arasında hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde bir sözleşme ilişkisi kurulmuş olur. Ancak uygulamada bu iki duruma da yok denecek kadar az rastlanılmakta olup, çoğunlukla tarafların açıklamalarından bir sözleşme ilişkisi kurmak isteyip istemedikleri açıkça anlaşılmadığından, durumun açıklığa kavuşturulması gerekir⁴⁴.

Alman öğretisinde ve mahkeme içtihatlarında, konu ile ilgili farklı görüşlere rastlanmaktadır. Alman Federal Mahkemesi müstakar içtihatlarında⁴⁵, bilgi alıcısının banka bilgisini veren bankanın müşterisi olup olmadığı bakımından bir ayırım yapmaksızın, vereceği bilginin bilgi alıcısı bakımından büyük önem taşıdığını ve onun bu bilgiyi önemli mali kararlarına dayanarak yapacağını bilen bilgi verenin uzman olduğu veya şahsi çıkarının bulunduğu hallerde, verilen hatalı bilgidен kurulan zımni sözleşme hükümleri uyarınca sorumlu olacağını belirtmektedir⁴⁶. Öğretide de çoğunluk⁴⁷, BGH'un zımni sözleşme görüşünü desteklemektedir. Bunlara göre, müşteri olmayan bilgi alıcısı da,- tıpkı banka bilgisi veren bankanın bir müşterisi gibi- önemli mali kararlarına dayanak yapabileceği özenle

⁴⁴ Gaede, s.36-39.

⁴⁵ BGH'un 23.01.1985 tarihli (WM 1985, s.451) ve 30.03.1976 tarihli (WM 1976, s.498 vd.) kararları ile OLG Köln'ün 15.02.1984 tarihli kararı (WM 1985, s.598 vd.) bu yöndedir.

⁴⁶ Türk hukukunda da bazı yazarlar, bilgi alıcısı üçüncü kişi ile bilgiyi veren banka arasındaki hukuki ilişkinin niteliği hakkındaki görüşlerini henüz açıklamak fırsatını bulamamış Türk mahkemelerinin, sözkonusu Alman içtihatlarından esinlenebileceğini ifade etmektedirler(**Tandoğan**, Türk Hukukunda Bankacının Hukuki Sorumluluğu, Mukayeseli Banka Hukuku İhtisas Dönemi C.III, Bankacılıkta Sorumluluk, Ankara 1974, s.124; **Erem/Altıok/Tandoğan**, Bankalar Kanunu Şerhi, 7.bası, Ankara 1989, s.360).

⁴⁷ **Steffen**, RGRK BGB Kommentar, hrsg. von Mitgliedern des Bundesgerichtshofs, 12.Aufl., Berlin/ New York 1977, s.87-88; **Musiak**, s.23, 33; **Nielsen**, Das Bankrecht, 4.Aufl., Hamburg 1978, s.73; **Liesecke**, Die

hazırlanmış banka bilgisi beklemekte olup, bilgiyi veren banka da, hukuken bağlayıcılığı olmayan bir şey yaptığından yola çıkmamaktadır. Eldeki kanıtlardan sadece bir tanesinin, yani bilgi veren bankanın bilgi talep edenle arasındaki ilişkide ekonomik çıkarının bulunmasının, eksik olduğuna değinen bu görüş yanlıları, sadece bunun eksikliğinden, bankanın bu durumda salt hatır için hareket ettiği sonucunun çıkarılamayacağına, aksine bankanın, verdiği bilgi aracılığıyla, o ana kadar müşterisi olmayan bilgi alıcısı ile arasında ticari bir temas kurmasının düşünülebileceğine dikkat çekmektedirler. Buna göre bankanın istisnai olarak müşterisi olmayan bir kişiye banka bilgisi vermesi durumunda, bir banka bilgisi verme sözleşmesinin kurulması için gerekli karşılıklı ve birbirine uygun –zımni- irade beyanlarının varlığı kabul edilmekte ve hatalı banka bilgisi verilmesi sonucunda oluşan zararlardan bankanın sorumluluğunun, -tıpkı müşterisi olan bilgi alıcısına karşı olduğu gibi- sözleşme esaslarında dayandığı vurgulanmaktadır⁴⁸.

Öğretide bir başka yazar⁴⁹, bankanın bir müşterisinin, bir iş ilişkisi kurmak isteği müstakbel ortağın kendi bankasını referans olarak göstermek istediğinde, öncelikle bankasına başvurarak, hem ona gerekli izni vereceğini hem de onun onayını alacağını belirtmektedir. Banka, müşterisi hakkında olumlu içerikli banka bilgisi veremeyecek durumda ise, müşterisinin kendisini referans olarak gösterme talebini reddedecektir. Buna karşılık, referans olarak gösterilmesini ve buna bağlı olarak üçüncü kişi yararına bir sözleşmenin kurulduğu belirtilmektedir. Bu andan itibaren bankanın üçüncü kişi yararına bir sözleşmenin kurulduğu belirtilmektedir. Bu andan itibaren bankanın üçüncü kişi bilgi alıcısına karşı hukuken bağlı olmadığı söylenemez; zira banka, kurulduğunu kabul ettiğimiz üçüncü kişi yararına sözleşme çerçevesinde, üçüncü kişiye istediği bilgiyi vermekle yükümlüdür. Banka, söz konusu bilgiyi basiretli bir tacirin göstermesi gereken özenle hazırlayıp üçüncü kişiye iletmekle yükümlü olup, gerekli özeni göstermemesi halinde, verdiği hatalı banka bilgisinden zarar gören üçüncü kişi bilgi alıcısına, sözleşme hükümleri uyarınca tazminat ödemekle yükümlü olacaktır.

Buna karşılık bazı yazarlar, -somut olayda başka deliller olmaksızın- bir kimsenin, müşterisi olmadığı bir bankadan, onun bir müşterisi hakkında banka bilgisi talep etmesi ve bankanın da istenilen bu bilgiyi vermesi halinde, banka ile müşterisi olmayan bilgi alıcısı arasında bir sözleşme ilişkisinin –zımnen de olsa- kurulduğunun hiçbir şekilde kabul

---

Haftungsausschlüsse der Kreditinstitute nach dem Allgemeinen Geschäftsbedingungen in der Praxis, WM 1970, s.510; Ebeling, Haftung für unrichtige Bankauskunft, WM 1955, s.1366.

⁴⁸ Bürger, s.176-177.

⁴⁹ Königsberger, s.72-73.

edilemeyeceğini ve ortada sadece bir hatır ilişkisinin bulunduğunu vurgulayarak, verilen banka bilgisinin hatalı oluşundan zarar gören bilgi alıcısının, bankayı sözleşme esasları uyarınca sorumlu tutamayacağını ve bankaya karşı sadece haksız fiil hükümlerinden kaynaklanan tazminat taleplerini ileri sürdürebileceğini kabul etmektedirler. Bu görüş uyarınca, uygulamada normal olarak bir kişi müşterisi olmadığı bir bankanın –bir iş ilişkisine girmeyi düşündüğü- bir müşterisinin mali itibarını ve ödeme kabiliyetini önce diğer kaynaklardan- bu konuda hiç veya yeterli bilgi alamadığında, son çare olarak müşterisi olmadığı halde söz konusu bankadan bilgi talep etmektedir. Bu kişi, bir taraftan bankaların amaçlarının gelir getirici işler olduğunu ve her türlü hizmet ediminden para aldıklarını bilmekte, diğer taraftan da banka bilgilerinin daima ivazsız verildiğini ve kural olarak bankaların müşterisi olmayan üçüncü kişilere banka bilgisi vermediklerini bilmektedir. Bir taraftan istisnai ivazsız olma ve istisnai bilgi vermenin, diğer taraftan bilgi zaruretinin,- somut olayda başka delillerin yokluğunda- bilgi veren bankanın ve müşteri olmayan bilgi alıcısının banka bilgisi verilmesini, herhangi bir bağlayıcılığı olmayan bir hatır ilişkisi olarak gördüklerini kabule götürdüğü, görüş yanlıları tarafından savunulmaktadır⁵⁰.

Nihayet bir başka grup yazar da, zımnen kurulmuş bir banka bilgisi verme sözleşmesinin varlığını salt bir fiksiyon olarak niteleyip reddetmekte ve baskın görüş yanlılarının, edim yükümleri öngören gerçek bir bilgi verme sözleşmesini değil, aksine sadece bir sorumluluk sözleşmesini kabul ettiklerini ilave etmektedir. Baskın görüş yanlıları, kendisinden bilgi talep edilen bankayı, bilgi vermeye ilişkin bir hukuki yüküm altına sokmak istememekte, aksine sadece tazminat taleplerini güvence altına alacak bir temel oluşturmak istemektedirler. Yani bir başka deyişle, söz konusu olan edim yükümleri kurmak değil, aksine sonradan kendisine aykırılık halinde tazminat yükümü doğuracak olan davranış yükümleri yaratmaktadır. O halde bir sözleşmenin değil, aksine sadece edim yükümünden bağımsız bir borç ilişkisinin varlığının kabul edilmesi gerektiğini belirten bu görüş yanlıları, bu borç ilişkisinin de tarafların hukuki işlem kurma iradelerine dayanmadığını, aksine culpa in contrahendo'dan sorumluluk örneğinde olduğu gibi yasal nitelik taşıdığını vurgulamaktadırlar. Edim yükümünden bağımsız borç ilişkisinin varlığı, özellikle -culpa in contrahendo'dan sorumlu örneğinde olduğu gibi- taraflar arasında bir güven ilişkisinin söz konusu olduğu hallerde kural olarak kabul edilmektedir. Gerçekten banka bilgisi verilmesi olayında da bilgi veren banka ile müşterisi olmayan bilgi alıcısı arasında bir güven ilişkisinin mevcut olduğu ve

⁵⁰ Gaede, s.54 vd.

bilgi alıcısının bu güvenden hareketle, verilen banka bilgisini iyi niyetle önemli mali kararlarına dayanak yaptığını belirten bu görüş yanlıları, verdiği banka bilgisinin hatalı olması halinde bankanın, müşterisi olmayan bilgi alıcısına karşı da -tıpkı müşterisine karşı olduğu gibi- edim yükümünden bağımsız yasal borç ilişkisinden kaynaklanan davranış yükümüne -özenli davranarak hatasız bilgi verme yükümüne- aykırılıktan, sözleşme esasları uyarınca sorumlu olacağını kabul etmektedirler⁵¹.

Buraya kadar yapılan açıklamalar ışığında, Türk hukuku açısından, banka bilgisi alıcısının, bilgi veren bankanın müşterisi olup olmamasının hiçbir farklılık yaratmayacağını ve bankanın, hatalı bilgi verilmesinden zarar gören müşterisi olmayan bilgi alıcısına karşı da, edim yükümünden bağımsız yasal borç ilişkisinden kaynaklanan davranış yükümlerine aykırılıktan, sözleşme esasları uyarınca sorumlu olacağını söyleyebilirim. Alman hukuku açısından ise, müşteri olmayanlara karşı banka bilgisi verilmesinin Alman bankalarının GİŞ m.10/II,2'de düzenlenmemiş olması ve uygulamada bu durumla pek sık karşılaşılması, ilk bakışta bilgi alıcısının bilgi veren bankanın müşterisi olması durumuna nazaran farklı bir çözümün kabul edilebileceği intibasını uyandırmaktadır. Ancak diğer taraftan, uygulamada bankaların sadece, müşterilerinin kendilerini üçüncü kişilere referans olarak göstermeleri halinde, müşterilerin menfaatlerini korumak ve onlara hizmet vermiş olmak için müşteri olmayan üçüncü kişilere banka bilgisi verdiklerini ve müstakar mahkeme içtihatlarında da bu iki durum arasında hiçbir fark gözetilmeksizin, zımnen kurulmuş banka bilgisi verme sözleşmesinin varlığının, müşteri olmayan bilgi alıcılarına banka bilgisi verilmesi halinde de kabul edildiğini gözönüne aldığımızda, -öğreti ve mahkeme içtihatlarındaki baskın görüş doğrultusunda- farklı bir çözümü kabul etmenin gereksiz olduğu sonucuna varmaktayım⁵².

2) Haksız Fiil Sorumluluğu :

Banka bilgisi veren bankanın, zarar gören müşterisi olmayan bilgi alıcısına karşı, sözleşme esasları uyarınca sorumluluğu çoğu kez kabul edilmediğinden, haksız fiil hükümleri uyarınca sorumluluğun uygulamada oldukça fazla önemi vardır. Özellikle İsviçre öğretisi ve mahkeme içtihatları, bilgi veren banka ile bilgi alıcısı arasında bir sözleşme ilişkisinin varlığını kabul etme konusunda çok çekingen davrandığından, bankanın verdiği hatalı bilgiden kaynaklanan zarardan haksız fiil hükümleri uyarınca sorumluluğunun önemi artmaktadır. Böyle çekingen davranılmasa bile, açıkça sözleşme ilişkisinin kurulmak

⁵¹ Canaris, s.66-67; Locher, s.67-70, 91 vd.

istenmediği durumlarda ve bankanın verdiği bilginin onun izni olmaksızın üçüncü kişilere ulaştırılması durumunda, haksız fiil hükümleri uyarınca sorumluluk uygulanma alanı bulacaktır. Konuyla ilgili açıklamalara geçmeden önce haksız fiil hükümleri uyarınca sorumluluğun uygulamada çoğu kez sözleşme esasları uyarınca sorumluluk ile yarışacağını da ilave etmek istiyorum.

Sorumluluk şartlarından zarar ve illiyet bağı konusunda, yukarıda ortak sorumluluk şartları kapsamında yaptığım açıklamalara yollamada bulunmakla yetiniyorum. Burada sadece kusur ve hukuka aykırılık şartlarını gözden geçireceğim.

a) Kusur :

İsviçre-Türk hukukuna göre, sözleşme dışı alanda da salt malvarlığı zararlarından, kast, ağır ihmal ve hafif ihmalin varlığı halinde sorumlu olunmaktadır. Kasten zarar vermede, bilerek ve isteyerek hareket edilmektedir. Bu kusur türü uygulamada çok nadiren karşımıza çıkmakta ve daha ziyade ihtimali kast olarak, yani zarar verenin eyleminin sonuçlarını öngörmesi ve arzu etmemesine rağmen göze alması şeklinde görülmektedir⁵³. Buna karşılık zarar veren, -mutad özeni göstermeyerek- yerine getirmesi gereken özen yükümüne aykırı davranmışsa, ihmali var demektir. Gösterilmesi gereken özenin belirlenmesinde zarar verenin mesleği, o mesleğe özgü özen yükümü ve mesleğin toplum içerisindeki yeri esas alınacaktır⁵⁴. Diğer taraftan, bilgi verenin, bilgi alıcısının kişiliğini ve özellikle eğitim düzeyi ile uzmanlığını faaliyetlerinde dikkate alması gerekir⁵⁵. Bir kimse zarar verici fiili işleyen her normal kişinin göstereceği dikkat ve özeni göstermemişse -yani en basit önlemleri dahi almamışsa- ağır ihmalin; dikkatli ve tedbirli bir kimsenin göstereceği dikkat ve özeni göstermemişse hafif ihmalin varlığı söz konusu olacaktır⁵⁶.

Haksız fiil sorumluluğunda özen ölçüsünün sözleşmesel sorumluluğa nazaran daha düşük tutulup tutulmayacağı sorusuyla karşılaşılmıştır. İlk bakışta sözleşme tarafının, zarar görenle aralarındaki sözleşme ilişkisi nedeniyle, -zarar görenle arasında hiçbir ilişki bulunmayan- haksız fiil failine nazaran daha fazla özen göstermesinin gerekeceği düşünülebilirse de, ayrıntılı bir inceleme sonucunda bu görüşün reddedilmesinin yerinde olacağı kanısına varıyoruz. Bilgi veren bankanın göstermekle yükümlü olduğu özenin ölçüsü,

⁵² **Altop**, Türk, İsviçre ve Alman Hukuklarında Bankaların Verdikleri Banka Bilgilerinden Dolayı Hukuki Sorumlulukları, İstanbul 1996, s.120-121.

⁵³ **Königsberger**, s.94; **Kaiser**, s.64 dn.164.

⁵⁴ **Königsberger**, s.89-90; **Kaiser**, s.64-65; **Müller**, s.76.

⁵⁵ **Königsberger**, s.92; **Kaiser**, s.67.

⁵⁶ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.495-496; **Oğuzman/Öz**, s.510.

sorumluluğun türüne göre değil, somut olayda daha fazla özen gösterilmesini gerektiren -bilgi verenin ticari işletmesiyle ilgili faaliyette bulunması, mesleki durumu, uzmanlık ölçüsü vb. - kriterlerin bulunup bulunmamasına göre belirlenmelidir. Kaldı ki İsviçre Federal Mahkemesi içtihatlarında, bilgi verme sözleşmesinin varlığı çok nadiren kabul edildiğinden, çoğu kez - zarar gören açısından daha elverişsiz olan- haksız fiil hükümlerinin uygulanması söz konusu olmaktadır, bir de buna ilaveten haksız fiil sorumluluğu söz konusu olduğunda, bankaların göstermekle yükümlü olduğu özenin ölçüsünün daha düşük tutulması, hatalı bilgi veren bankaların, haksız olarak katmerli bir şekilde kayırılmasına yol açacaktır ki bu kabul edilemez⁵⁷.

Federal Mahkeme bir kararında, bir tavsiyenin verilmesindeki ihtimalden söz edebilmek için, tavsiyenin, bir işin görülmesi sırasında verilmiş olmasının gerekli olduğunu, zira ancak o takdirde, yaptığı açıklamanın büyük ihtimalle alıcı tarafından önemli kararlara esas alınacağını ve bundan zarar görebileceğini -yani yaptığı açıklamanın muhtemel sonuçlarını- bilmesi gerektiğini; yoksa bir özel toplantıda yaptığı açıklamaya dayanarak karar verilemeyeceğini, aklı başında herkesin bileceğini belirtmektedir⁵⁸. Gerçi bilgi veren, verdiği bilginin, bilgi alıcısı tarafından önemli kararlara esas alınacağını bildiğinde, daha fazla özen göstermekle yükümlüdür. Ancak, söz konusu bilginin iş yerinde veya bir özel toplantıda verilmiş olması, bilgi verenin kusuru bakımından hiçbir değişiklik yaratmaz. Uzman bir kişi olan bilgi veren, özel bir toplantıda bilgi verirken de dikkatli davranmalı ve en azından kendisini dinleyenleri, yaptığı açıklamalara güvenerek hareket etmemeleri konusunda önceden açıkça uyarmalıdır. Buna karşılık somut olayın şartları, zarar görenin müterafik kusuru veya uygun illiyet bağı konularında önemli bir rol oynayabilir. Zaten Federal Mahkemenin yukarıda değinilen kararında da, tavsiye verenin kusurunun değil de bu konuların düşünüldüğü şu sözlerden anlaşılmaktadır: "...aklı başında hiç kimse, bu açıklamalara güvenmez...". Böylece somut olayda bilgi alıcısının, özel bir toplantıda verilen bilgiye güvenip güvenmemesi gerektiği araştırılacak ve olumsuz sonuca varılırsa, uygun illiyet bağının yokluğu; aksi takdirde ise, hiç değilse önemli derecede bir müterafik kusurun varlığı kabul edilecektir. Nihayet, haksız fiil sorumluluğunda -sözleşmesel sorumluluğun aksine- zarar verenin (hatalı bilgi veren bankanın) kusurunun varlığı, zarar gören bilgi alıcısı

---

⁵⁷ Kaiser, s.99-101.

⁵⁸ BIHE XV, s.75. – Müller(s.82 vd.) de aynı görüşü paylaşmaktadır.

tarafından kanıtlanmalıdır. Bu da usul hukuku açısından zarar görenin durumunu oldukça kötüleştirmektedir⁵⁹.

b) Hukuka Aykırılık :

Genel olarak bir kimse, hukuk düzeninin kişileri zarardan korumak amacıyla koyduğu emirleri veya yasaları çiğnerse, hukuka aykırı hareket etmiş olur. Bu konuda iki teori söz konusudur. Fransız hukukunda geçerli olan sübjektif teori uyarınca, başkasına zarar veren bir davranış, failin kusurundan ileri geliyorsa, hukuka aykırı sayılır; ayrıca davacı, kendisine zarar veren fiilin bir hukuk kuralına aykırı düştüğünü ispatlamak zorunda değildir. İsviçre-Türk hukukunda benimsenen objektif teori uyarınca, hukuka aykırılık kusurdan bağımsız olup, zarar verenin eyleminin, zarar göreni koruyan belli bir hukuk kuralına aykırılığının sabit olması gerekir. Çiğnenmesi hukuka aykırılık oluşturacak kuralların ilk kaynağı kanunlardır. İdare hukuku kurallarının, ya da yetkili idari ve kazai makamlarca usulüne uygun olarak verilen emirlerin veya konan yasakların çiğnenmesi halinde de hukuka aykırılık vardır. Hatta, herhangi bir kanunda yer almış olmasa bile, örf ve adet hukukunca uyulması gerekli sayılan bir emrin veya yasağın ihlali, hukuka aykırı mahiyettedir. İsviçre Federal Mahkemesi bazı kararlarında, yazılı olmayan hukuk kurallarına atıfta bulunarak, bunların ihlali durumunda hukuka aykırılığın varlığını kabul etmektedir. Örneğin başkaları için zarar tehlikesi yaratan durumlara meydan vermeme görevi, İsviçre Federal Mahkemesine göre⁶⁰ yazılı olmayan bir hukuk kuralından doğar. Nihayet, hukukun genel prensiplerinden çıkan bir sentez olarak, başkalarının hukuken korunmuş bulunan meşru menfaatlerini doğrudan doğruya ihlale yönelik her fiil, hukuka aykırı sayılmalıdır. Buna göre herşeyden önce, başkasına ait mutlak bir hakkın ihlali hukuka aykırıdır. Şahsiyet haklarına, vücut tamlığına ve hayata, aynı haklara tecavüz eden fiiller bu kategoriye girer. Mutlak haklar dışında kalan diğer bazı hukuki menfaatlerin -örneğin nisbi hakların- ihlalinde de, hukuka aykırılık bulunabileceği kabul edilmektedir⁶¹.

İsviçre Federal Mahkemesi, hatalı bilgi vermeden sorumluluğa ilişkin önceki kararlarında⁶², verilen bilginin hatalı olmasını, hukuka aykırılığın varlığının kabulü için yeterli ve belirleyici neden olarak kabul ederken, yeni kararlarında⁶³ bu konstrüksiyonun savunulabilir olmadığını görerek, -ZGB m.2'den kaynaklanan- yaratılan güvenin sonradan

⁵⁹ Kaiser, s.102-103.

⁶⁰ BGE 96 II 108; 82 II 25; 101 II 255; 102 II 88.

⁶¹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.643-652; Oğuzman/Öz, s.477-480.

⁶² BGE 41 II 82; 57 II 86; 80 II 54.

boşa çıkarılmaması yükümüne aykırılığın varlığından hareketle, hukuka aykırılığın gerçekleştiğini kabul etmekte olup, bu görüş öğretide de destek bulmuştur⁶⁴.

Haksız fiil hükümlerine ilişkin sorumluluk konusundaki açıklamalarıma son vermeden önce, BK m.41/II uyarınca, ahlaka aykırı bir fiil ile bir başkasının zarara uğramasına bilerek sebebiyet veren şahsın, o zararı tazminle yükümlü olduğuna değinmek istiyorum. Yani zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, söz konusu fiil ahlaka aykırılık teşkil ediyorsa, kasten zarar vermiş olan failin tazminat yükümü doğmaktadır. Eğer fail hukuka aykırı bir fiil işlemeyi ve zarar vermeyi istememiş olmakla beraber, işlediği fiilin hukuka aykırı bir sonuç verebileceğini öngörüyor ve bu ihtimale razı oluyorsa, ihtimali kasttan bahsedilir ve bu da kast ile eş tutulur. Ancak, ahlaka aykırılığın varlığı konusunda çekingen davranıldığı ve somut olayda failin zarar verme kastının kanıtlanmasının çok zor olduğu gözönüne alındığında, bu hükmün, hatalı banka bilgisi verilmesinden sorumluluk alanında pek uygulanma olanağı bulamayacağını belirtmek istiyorum⁶⁵.

3) Bankanın, Organlarının ve Yardımcı Kişilerinin Eylemlerinden Sorumluluğu:

a) Sözleşme Esasları Uyarınca Sorumluluk Durumunda :

Bankalar daima tüzel kişi olarak faaliyet gösterdiklerinden, gerek organlarının gerekse ifa yardımcılarının sözleşmeye aykırı eylemlerinden sorumlu olmaktadır. Tüzel kişinin fonksiyonlarını -kanuna veya tüzel kişinin tüzüğüne göre- bağımsız olarak yerine getirmek üzere seçilen veya atanan, ya da kendisine bu fonksiyonları bağımsız bir şekilde yerine getirme yetkisi fiilen ve dışarıdan belli olacak şekilde verilen kişi veya kişi gruplarına organ adı verilir. Tüzel kişinin organı denildiği zaman, mutlaka tüzel kişinin irade ve karar organını anlamak gerekmez; bunlar -genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulu- dışında kalan çeşitli yöneticiler de tüzel kişinin irade ve karar organını sayılabilirler. Organ kavramına böyle geniş bir anlam verilmesi adalet ve hakkaniyet gereği sorumluluğun daha adil dağıtılması düşüncesine dayanır. Bu nedendir ki İsviçre Federal Mahkemesi bazı kararlarında⁶⁶, bir derneğin veya sendikanın sekreterini ve bir bankanın müdürünü, bir başka kararında da⁶⁷ bir gazetenin sorumlu yazı işleri müdürünü organ olarak kabul ederken,

⁶³ BGE 108 II 305 vd.

⁶⁴ Kuhn, s.353; Wüthrich, s.17.

⁶⁵ Altop, s.101-102. – Kaplan(s.49) ise, müşterisi hakkında doğru olmayan bilgiler veren bankanın, kendisine soru sorulduğunda, bunu cevaplandırmak isteyen ve bu konuda iyi bilgi verebilecek olan kimsenin doğru bilgi vermesi gerektiği yolundaki yazılı olmayan hukuk kuralına aykırı davranmış olacağını ve bunun ise BK.m.41/II hükmüne göre ahlaka aykırı bir davranış olarak bir haksız fiil niteliğinde olduğunu belirtmektedir.

⁶⁶ BGE 48 II 6; 51 II 529.

⁶⁷ BGE 72 II 65.

Yargıtayımız da bir kararında⁶⁸, bir banka müdürünü organ kabul edip, bankayı mahkeme önünde temsil etme yetkisine sahip addetmiştir⁶⁹.

Daima tüzel kişi olarak kurulan bankalar, organlarının sözleşmeye aykırılık oluşturan her türlü kusurlu eylemlerinden, MK m.50/II (ZGB m.55/II) uyarınca kendi kusurlu eylemleri gibi sorumludurlar. Gerek Türk gerekse İsviçre Medeni Kanunlarında, tüzel kişinin sorumlu tutulabilmesi için, organların sözleşmeye aykırılık oluşturan eylemi görevleri sırasında işlemiş olmalarının şart olduğu açıkça öngörülmemiştir. Ne var ki bu şart, kıyas yoluyla BK m.55/I (OR m.55/I) ve BK m.100/I (OR m.101/I)'den çıkarılabileceği gibi, Ticaret Kanunu'muzun bazı hükümlerinden hareketle de aynı sonuca varılabilir. Gerçekten de tüzel kişinin, organlarının ancak görevlerini yerine getirmeleri nedeniyle ve görevlerini yaptıkları sırada işlemiş oldukları fiillerden sorumlu tutulabileceği, Ticaret Kanunu'muzun çeşitli hükümlerinde⁷⁰ açıklanmıştır⁷¹. Konumuza dönersek, zarar gören bilgi açısından, kendisine hatalı banka bilgisi vererek zarar görmesine neden olan banka çalışanının, tüzel kişi bankanın organı -yoksa ifa yardımcısı değil- olması işine gelir; zira o takdirde tüzel kişi banka, hatalı bilgiyi sanki kendisi vermiş gibi bizzat sorumlu olacak ve sorumluluğunu aşağıda göreceğimiz gibi -bilgiyi veren çalışanın BK m.100 anlamında ifa yardımcısı olması haline nazaran- daha sınırlı bir şekilde ortadan kaldıracaktır⁷².

Ancak tüzel kişiler sadece organları aracılığıyla değil, fakat organlar tarafından seçilen ve görev verilen yardımcı kişiler (ifa yardımcıları) aracılığı ile de faaliyette bulunmaktadır. İşte tüzel kişi bankalar, BK m.100/I (OR m.101/I) uyarınca sözleşmeden kaynaklanan yükümlerin ifasında kullandıkları -organ niteliği taşımayan- yardımcı kişilerin işin görülmesi sırasında -ifa dolayısıyla- verdikleri zararlardan sorumlu olurlar. Yani zarar ile yardımcı kişinin ifa fiilleri arasında fonksiyonel bir bağlantının bulunması gerekli olup, ifa vesilesiyle verilen zararlardan borçluyu sorumlu tutmak mümkün değildir. Buradaki yardımcı kişiden maksat, borçlunun açık veya örtülü muvafakatiyle ifa fiillerine katılan herhangi bir kişi olup, bu kişiyle borçlu arasında bir bağımlılık ilişkisinin bulunması gerekmez⁷³. Bu şartlar gerçekleştiğinde borçlu, yardımcı kişilerin eylemlerinden -şahsi kusuruna veya yardımcı

⁶⁸ YHGK'nun 15.01.1964 tarihli ve 600/D-T K.55 sayılı kararı için bak. ABD 1964, S.4, s.423.

⁶⁹ Özsunay, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, 5.bası, İstanbul 1982, s.72-73; Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, İstanbul 2001, s.256 dn.141.

⁷⁰ Kollektif Ortaklıkta TK.m.177/II, m.219/V; Anonim Ortaklıkta TK.m.321/son; Limited Ortaklıkta TK.m.542/II.

⁷¹ Özsunay, s.77, 79-80.

⁷² Kaiser, s.76 dn.205.

⁷³ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.892-897; Oğuzman/Öz, s.349-356; Kaiser, s.76.

kişinin kusuruna bakılmaksızın- zarar görene karşı sorumlu olacaktır. Ancak maddenin amacının, borçlunun bir yardımcıya başvurmasından alacaklının zarar görmesine olanak vermemek olduğunu gözönüne aldığımızda, borçlu, bizzat kendisi ifayı gerçekleştirse idi meydana gelen zarardan dolayı kendisini kusurlu saymanın mümkün olamayacağını kanıtlamak suretiyle sorumluluktan kurtulabilecektir. Yani diğer bir söyleyişle, yardımcı kişi yerine bizzat borçlu ifade bulunsaydı, zararın vukuu, onun bakımından bir kusur oluşturacak idiyse, ancak o zaman sorumluluk söz konusu olacaktır⁷⁴.

b) Haksız Fiil Esasları Uyarınca Sorumluluk Durumunda :

Adam çalıştırmanın, OR m.55(BK m.55) uyarınca müstahdemlerinin eylemlerinden dolayı sorumlu tutulabilmesi için, şu şartların varlığı aranır:

- Adam çalıştırılan ile müstahdem arasında bir hizmet ilişkisi bulunmalıdır;
- Müstahdem işin görülmesi sırasında ve iş dolayısıyla hukuka aykırı bir fiil işlemiş olmalıdır, diğer bir deyişle müstahdem zarar verici haksız fiili ile işin görülmesi arasında fonksiyonel bir ilişki bulunmalıdır -yoksa müstahdem sadece iş vesilesi veya bahanesiyle zarar verici haksız fiili işlemesi adam çalıştırılanı sorumlu kılmaz;
- Adam çalıştırılanın fiili bir zarara sebebiyet vermiş olmalıdır;
- Müstahdem fiili ile meydana gelen zarar arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır.

Yargıtayımızın 27.3.1957 t. ve 1/3 sayılı içtihadı birleştirme kararında, BK.m.55 hükmüne adam kullananın tazminat ile mesul tutulabilmesi için, kendisinin kusuru şart olmadığı gibi, kullandığı adamın dahi kusurunun genel şartlardan bulunmadığı vurgulanmış olup, aynı husus İsviçre Federal Mahkemesinin müstakar içtihatlarında da⁷⁵ benimsenmiştir.

Müstahdem eyleminden zarar görenin, yukarıda belirtilen şartları ispat etmesi üzerine adam çalıştırılan, -BK m.55/I,2 (OR m.55/I,2) uyarınca- böyle bir zararın gerçekleşmemesi için hal ve şartların emrettiği her türlü dikkat ve özeni göstermiş olduğunu yahut bütün dikkat ve özeni göstermiş olsaydı da, söz konusu zararın oluşmasına engel olamayacağını kanıtlamak suretiyle sorumluluktan kurtulabilir. Adam çalıştırılan, söz konusu

⁷⁴ **Kaiser**, s.77; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.898-899; **Oğuzman/Öz**, s.356-357. – İsviçre Federal Mahkemesi'nin konuya ilişkin kararları için bak. BGE 92 II 19; 91 II 291; 90 II 15. – Bu mutad ifade tarzı, kullanılan yardımcının borçludan daha uzman bir kişi olması halinde sorun yaratmaktadır. Bu takdirde borçlunun sorumluluktan kurtulabilmesi için, kullandığı yardımcı kadar uzman olsaydı bile, bizzat kendisinin ifa etmesi halinde, zararın oluşumunda herhangi bir kusurunun bulunmayacağını kanıtlaması gerektiği ileri sürülmüştür(**Kaiser**, s.77 dn.208).

⁷⁵ BGE 97 II 221; 96 II 219; 95 II 97; 90 II 90.

hükmün ilk kısmındaki savunmasını kanıtlamak için, özellikle müstahdemi seçmede, ona talimat vermede ve nezaret etmede bütün dikkat ve itina gösterdiğine dair deliller getirmek zorundadır. Yargıtayımız, seçme, talimat verme ve nezaret etme dışında, adam çalıştırmanın iş organizasyonunu esaslı ve doğru bir şekilde kurmak ve yürütmekle yükümlü olduğunu ve bu yükümlüğün ihlalinin BK m.55'ten doğan sorumluluğa yol açacağını kabul etmektedir⁷⁶. Gerek İsviçre gerekse Türk mahkemeleri, bu husustaki ispat şartlarının yerine getirilmiş sayılmasında büyük bir çekingenlik göstermekte olup, bu çekingenlik kanunun amacına uygun düşmektedir. Özellikle hatalı banka bilgisi verilmesi durumunda, güven uyandıran ve sorumluluk gerektiren banka işletmesi gözönüne alındığında, kurtuluş kanıtının kabulü için yüksek beklentiler aranması, zarar gören için tatmin edici olmayan durumu biraz yumuşatacağından, yerinde görülmektedir. Adam çalıştırın, söz konusu hükmün ikinci bölümündeki savunmasında, her türlü dikkat ve özeni göstermiş olsaydı da zararın oluşumuna engel olamayacağını, diğer deyişle oluşan zarar ile dikkat ve özen yükümü arasında uygun bir illiyet bağının bulunmadığını kanıtlamakla yükümlü olup; bu da hemen daima somut olayda müstahdemnin eylemi ile oluşan zarar arasındaki uygun illiyet bağının mevcut olmamasını da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, haklı olarak, bu ikinci kısmın anlamsız ve gereksiz olduğu ileri sürülmektedir; zira illiyet bağının varlığı zaten sorumluluğun şartı olarak aranmakta ve bulunmadığı takdirde adam çalıştırın, müstahdemnin kusurundan sorumlu tutulmadığından, bu esasın tekrarına gerek yoktur⁷⁷.

Zarar gören bilgi alıcısının, somut olayda tüzel kişi bankanın kuruluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulmasını önlemek amacıyla, zarar doğuran hatalı banka bilgisini veren kişinin bankanın organı olduğunu kanıtlanması gerekir. Zira tüzel kişilerin organları, BK m.55 anlamında müstahdem sayılamazlar. MK m.50/II gereğince tüzel kişi banka, organlarının işlediği haksız fiillerden kendi fiili gibi BK m.41 uyarınca sorumlu olup, bu sorumluluğunu ortadan kaldırmak için kurtuluş kanıtı getirme olanağından da yoksundur⁷⁸.

⁷⁶ Y.4.HD.'nin 02.10.1978 t. ve E.77/11751 K.78/10809 sayılı kararı için bak. İBD 1979, s.156.

⁷⁷ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.508-510. - Oğuzman/Öz(s.578), müstahdemnin eylemi ile zarar arasındaki illiyet bağının varlığına rağmen, adam çalıştırın özen göstermemesi ile zarar arasında illiyet bağının bulunmadığı durumların ortaya çıkabileceğini ve bu nedenle de ikinci bölümdeki savunmanın da gereksiz olmadığını ileri sürmektedirler.

⁷⁸ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.504 dn.3c; Oğuzman/Öz, s.569 dn.14; Kaiser, s.133; Königsberger, s.122.

4) Bankanın Sorumluluğunun Kapsamı :

Bu başlık altında, hatalı bilgi veren bankanın, bilgi alıcısının uğradığı zararın ne kadarlık kısmını tazmin etmesinin hakkaniyete uygun olacağını belirlemeye çalışacağız. Bu belirleme kapsamında, tazminat miktarına etki edebilecek, zarar gören bilgi alıcısının müterafik kusurunun bulunup bulunmadığı, tazminat yükümlüsü bankanın kusurunun ağırlığı, banka bilgisi vermenin tazminat yükümlüsü bankaya herhangi bir yarar sağlayıp sağlamadığı ve nihayet tazminat yükümlüsü bankanın sorumluluğunun önceden geçerli olarak sınırlanmış olup olmadığı hususlarını inceleyeceğim.

a) Hatalı Bilgi Alıcısının Tazminat Talebine Esas Olacak Zararının Belirlenmesi:

Zarar görenin malvarlığının, zarar verici hadisenin meydana gelmesinden sonraki durumu ile sözleşme gereği gibi ifa edilseydi -ya da zarar verici haksız eylem olmasaydı- içinde bulunacağı durum arasındaki fark zararı oluşturmaktadır. Zararın kanıtlanması BK.m.42/I uyarınca zarar görene düşmekte olup, BK.m.42/II uyarınca zarar görene düşmekte olup, BK.m.42/II uyarınca zararın gerçek miktarını kanıtlamak mümkün olmadığı takdirde yargıç, halin mutad cereyanını ve zarar gören tarafın aldığı tedbirleri nazara alarak, zarar miktarını adalete uygun olarak belirleyecektir. Yargıca bu alanda da geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır⁷⁹.

b) Tazminat Yükümlüsü Bankanın Kusurunun Ağırlığı :

Tazminat miktarını belirleyecek olan yargıcın, öncelikle BK.m.43/I(OR.m.43/I) uyarınca zarar verenin kusurunun ağırlığını saptaması gerekir. Yaptığı inceleme sonucu, zarar verenin davranışında gerekli özeni göstermediğini belirledikten sonra, özen yükümüne aykırılığın önemini yani kusurun ağırlığını saptayacaktır. Sadece kusurun hafifliği bir indirim sebebi oluşturacağından, ağır kusur halinde kural olarak tüm zararın tazmin edilmesi gerekecektir⁸⁰. Bankanın kusurunun hafifliği, tazminatta bir indirim yapılmasını zorunlu kılmadığı gibi, tazminatın, bankanın kusuru oranında aritmetik bir indirime tabi tutulması da gerekli değildir. Yargıç somut olayın özelliklerini, tarafların mali durumlarını ve birbiriyle olan ilişkilerini göz önünde tutarak indirim konusunda takdir hakkını kullanacaktır. Diğer taraftan BK.m.44/II uyarınca, bankanın hafif ihmalinin bulunması, zararın tümünün tazminine hükmedilmesi halinde bankanın müzayakaya düşecek olması -ki bu çok nadiren

⁷⁹ Altop, s.139.

⁸⁰ Kaiser, s.69-70. – Federal Mahkemenin konuya ilişkin kararları için bak. BGE 92 II 240; 99 II 181.

gerçekleşecektir- ve bu durumun hakkaniyete aykırı düşmesi halinde, yargıç hakkaniyetin gerekli kıldığı ölçüde tazminattan indirim yapabilecektir. Böylece yargıç, BK.m.43/I uyarınca salt hafif kusura dayanarak yapamadığı indirimi, bu defa yine hafif kusuru aramak şartıyla fakat tazmin yükümlüsünün müzayakaya düşeceği anlaşıldığında hakkaniyet gereği yapabilecektir. Ancak hatalı bilgi veren banka müzayakaya düşse bile, ileride durumunu düzeltebilecekse, tazminat miktarı zaten düşük ise veya zarar gören bilgi alıcısının tazminattan indirim yapılması halinde içine düşeceği müzayaka daha ağır olacaksa, yargıç indirim yapmaktan vazgeçecektir⁸¹.

c) Bilgi Verilmesinin Tazminat Yükümlüsü Bankaya Herhangi Bir Yarar Sağlamaması :

OR.m.99/II(BK.m.98/I) uyarınca sorumluluğun ölçüsü işin özel niteliğine göre geniş veya dar olabilir; özellikle iş borçlu için hiçbir yarar sağlamıyorsa, sorumluluk daha yumuşak değerlendirilir. Gerek öğretide gerekse mahkeme içtihatlarında, “hiçbir yarar sağlamama” ifadesinin, ivazın çok düşük olmasının hesaba katılmayacağı anlamına gelmediği kabul edilmektedir. Yapılan masraflar ve üstlenilen rizikoya nazaran çok düşük bir ivaz ödenmesi, - ki banka bilgisi verilmesinde bu durumla sıkça karşılaşmaktadır- bir indirim nedeni olarak dikkate alınacaktır⁸². Bankalar genellikle ya hiçbir ivaz almadan ya da çok düşük bir masraf bedeli karşılığında banka bilgisi verirken, bilgi büroları ücretlerini belirlerken, masraflarını karşılamanın ötesinde bir miktar kar payını da hesaba kattıklarından, böyle bir durumda edim ile karşı edim arasındaki denge sağlanmış olmaktadır⁸³. Ancak bankanın verdiği bilgi aracılığıyla dolaylı olarak elde etmeyi ümit ettiği ekonomik yararların da -madde metninde ivaz yerine açıkça “hiçbir yarar elde etmeme” deymi kullanıldığından- tazminat talebinin belirlenmesi kapsamında göz önüne alınması gerekir⁸⁴.

⁸¹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.591-593; Oğuzman/Öz, s.556-557, 561; Königsberger, s.108-109.

⁸² Müller, s.78. – Federal Mahkemenin konuyla ilgili kararları için bak. BGE 38 II 607; 57 II 90.

⁸³ İsviçre’deki bie bilgi bürosunda, tek bir standart bilginin verilmesi karşılığında 165 Frank alınmakta ve müşteri onlu abonman aldığı anda ücret her bir standart bilgi başına 69 Frank’a inmektedir. Bilgi bürosunun sorumluluğu halinde sözkonusu olan beş sıfırlı tazminat talepleri karşısında, alınan ücretin çok düşük oluşundan kaynaklanan dengesizlik, yargıç tarafından tazminat hesaplanmasında indirim sebebi olarak kabul edilebilecektir. Böyle bir durumla karşılaşmak istemeyen bilgi alıcısı, önemli bir iş söz konusu olduğunda salt bir standart bilgi yerine, ücreti bir kaç bin Frankı bulabilen özel bilgi talep etmelidir(Kaiser, s.74).

⁸⁴ Kaiser, s.75; Müller, s.78.

d) Zarar Gören Bilgi Alıcısının Müterafik Kusuru :

BK.m.44/I(OR.m.44/I) uyarınca zarar gören, kendisine karşı işlenen haksız fiilden bir zarar doğmasına veya doğan zararın artmasına kendi kusuru ile sebebiyet verirse –yani zarar görenin müterafik kusuru varsa-, yargıç haksız fiil sorumlusunun ödeyeceği tazminatı azaltabilir veya tazminata hükmetmekten tamamen vazgeçebilir. Hatalı bilgi vermeden sorumlulukta, zarar görenin müterafik kusuru önemli bir rol oynamaktadır; zira hatalı bilgi hiçbir zaman doğrudan zararın doğumuna neden olmamakta, aksine daima zarar görenin kararı araya girmektedir. Zarar görenin davranışı, verilen hatalı banka bilgisiyle oluşan zarar arasındaki uygun illiyet bağını kestiğinde, bankanın tazminat ödeme yükümü tamamen ortadan kalkacaktır. Buna karşılık yargıç, hatalı banka bilgisiyle oluşan zarar arasındaki uygun illiyet bağının varlığını kabul ettiğinde, zarar görenin müterafik kusurunu tazminatın belirlenmesinde bir indirim sebebi olarak göz önüne alabilir. Müterafik kusurun varlığının belirlenmesi bakımından esas alınacak hususlar, zarar görenin kişiliği, eğitim düzeyi, toplum içindeki yeri ve uzmanlığı olarak sıralanabilir. Zarar görenin önemsiz müterafik kusuruna karşın, bankanın çok ağır kusurunun bulunması hali dışında⁸⁵, hatalı banka bilgisi veren bankanın uygulamada hiçbir zaman tüm zararı tazmin etmekle yükümlü olmayacağı söylenebilir⁸⁶. Prensip itibariyle somut olaydaki bazı davranış biçimleri ve şartları, zarar görenin müterafik kusurunun varlığına delalet etmektedir. Buna göre zarar gören bilgi alıcısının;

Çok önemli kararlarını sadece aldığı tek bir banka bilgisine dayandırması,

Standart banka bilgisi almakla yetinerek, özel bilgi talep etmemesi,

Banka bilgisi alması ile kararını vermesi arasında uzunca bir sürenin geçmesi,

Verilen banka bilgisini dikkatsiz ve özensiz bir biçimde değerlendirmesi,

Aldığı banka bilgisine körü körüne güvenerek kredi verirken ticari hayatta alınması mutad olan teminatları almaktan vazgeçmesi

Müterafik kusurun varlığını ortaya koymaktadır⁸⁷.

e) Sorumsuzluk Kayıtları :

Hatalı banka bilgisi verilmesinden sorumluluğa ilişkin sorumsuzluk kayıtları, bankanın ve organlarının kusurlu davranışlarına⁸⁸ ilişkin olabileceğ

yardımcı kişilerin kusurlu davranışlarına da ilişkin olabilir. Bu iki olasılıkta farklı sonuçlara varıldığından, bunları ayrı ayrı incelemek istiyorum.

i) Bankanın ve Organlarının Kusurundan Sorumluluk Halinde :

Borçlu BK.m.98/I,1(OR m. 99/I) uyarınca kural olarak her türlü kusurundan sorumludur. Ancak bu bir yedek hukuk kuralı olduğundan, borçlu sorumluluğunu alacaklısıyla anlaşarak sınırlayabilir veya tamamen kaldırabilir. Ancak yasa koyucu emredici nitelik taşıyan BK.m.99 hükmü ile buna bazı sınırlar getirmiştir. BK.m.99/I uyarınca, borçlunun kastından veya ağır ihmalden sorumluluğunu ortadan kaldırmaya yönelik önceden yapılan her anlaşma geçersizdir. Bu hükmün zıt kavramından, borçlunun, hafif ihmalden sorumluluğunu hukuken geçerli olarak ortadan kaldıracakları sonucuna varılmaktadır⁸⁹. BK.m.99/II uyarınca, borçlunun hafif kusurundan dolayı sorumluluğunun kaldırılacağını öngören kaydın kararlaştırıldığı sırada alacaklı, borçlunun hizmetinde ise veya sorumluluk hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrasından kaynaklanıyorsa, yargıç takdir yetkisini kullanarak bu kaydı geçersiz kılabilir. Banka bilgisi verilmesi prosedürü bakımından “hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrası” ifadesi önem taşımaktadır. Türk ve İsveç öğretisinde, söz konusu ifadeyi geniş surette yorumlayarak idare hukuku anlamında imtiyaz sözleşmesi ile elde edilen imtiyaz şeklinde değil de, işletmenin konusunu oluşturan işlemlerin ancak herhangi bir makamdan izin alınmak suretiyle yerine getirilmesi tarzında anlayan görüşün hem menfaatler dengesine hem de özellikle Türk banka hukuku sistemine uyduğunu söyleyebilirim. Zira Bankalar Kanununa göre, bankaların kuruluşu için Bankalar Kurulunun iznine, mevduat toplayabilmesi ve bankacılık işlemleri yapabilmesi için Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun iznine ihtiyaç olup, bankalar bundan sonra da sürekli gözetim altında tutulmaktadırlar. Tüm bu açıklamalar ışığında bankacılığın BK.m.99/II(OR.m.100/II) uyarınca hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrası olduğunu ve bu nedenle de yargıcın somut olayda bankanın hafif ihmalden sorumlu tutulamayacağını öngören sorumluluk kaydını geçersiz kılabileceğini kabul etmenin yerinde olduğunu kanımsındayım⁹⁰.

⁸⁸ MK.m.50/II uyarınca tüzel kişi olan banka organlarının kusurundan kendi kusuruymuş gibi sorumlu olacağından, bankanın kendi kusuru ile organlarının kusuru arasında hiçbir fark bulunmamaktadır.

⁸⁹ Kaiser, s.77-78.

⁹⁰ Tekinalp, s.291-292; Tandoğan, s.111; Akman, Sorumsuzluk Anlaşması, İstanbul 1976, s.64-65; Kuhn, s.354; Kaiser, s.80dn. 215. – Y. 11 HD.nin aynı yöndeki 8.3.1977 t. ve E.1977/866 K.1977/1033 sayılı kararından: “ ... para üzerinde işlem gören ve tacir olmaları itibariyle tedbirli bir iş adamı gibi hareket etmek

Bunun dışında sorumsuzluk kayıtlarına ilişkin genel sınırlamalar olarak BKm.19/II, m. 20/I, m. 21 ve m. 2/II hükümleri de, somut olayda şartları varsa uygulanabilecektir. Özellikle organizasyon kusurunun varlığı halinde GİŞ'nda yer alan sorumsuzluk kaydına dayanılamayacağı, münferit sözleşmede yer alan sorumsuzluk kaydına da borçlunun bunu haklı gösteren olağanüstü sebepleri bulunmadığı sürece dayanılamayacağı ileri sürülmektedir⁹¹.

ii) Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Sorumluluk Halinde :

BK m.100/II (OR m.101/II) uyarınca borçlunun, kullandığı yardımcı kişilerin eylemlerinden sorumluluğu, önceden taraflarca yapılan bir anlaşma ile tamamen veya kısmen kaldırılabilir. Bu suretle borçlu, alacaklıyla anlaşarak prensip olarak yardımcı kişinin kasdı ve ağır ihmalden sorumluluğunu hukuken geçerli olarak ortadan kaldıracaktır. Böyle bir durumda zarar gören bilgi alıcısı, hatalı bilgiyi hazırlayıp verenin, tüzel kişi bankanın organı olduğunu kanıtlamaya çalışmalı, bunda başarılı olamazsa tüzel kişi bankanın şahsi kusurunun varlığını -örneğin yardımcı kişiyi seçmede, talimat vermede ve nezaret etmede kusurlu davrandığını- kanıtlamaya çalışmalıdır ki böyle geniş kapsamlı bir sorumsuzluk kaydından kurtulabilsin. BK.m.100/III ile getirilen sınırlama sonucunda, sorumluluk hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrasından kaynaklanıyorsa, borçlunun sözleşme ile sadece yardımcı kişilerinin hafif ihmalden kaynaklanan sorumluluğunu ortadan kaldırabilmesi mümkündür. Yukarıda BK m.99/II ile ilgili olarak yaptığımız açıklamalar ışığında, hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatı icra ettiklerini kabul ettiğimiz bankaların, yardımcı kişilerinin kast ve ağır ihmalinin varlığı halinde sorumlu olmaktan kaçınamayacaklarını belirtmek istiyorum.

İlk bakışta haksız fiil sorumluluğunda sorumsuzluk kaydı öngörülmesi biraz tuhaf ve şaşırtıcı gelebilirse de, öğretide taraflar arasında haksız fiilden önce de bir ilişkinin söz

---

durumunda olan bankaların kasıt ve ağır kusurları halinde sorumlu olmayacaklarına dair müşterileri ile yaptıkları sözleşmelerde koyulan kayıtlar geçersiz olduğu gibi, kendi uğraşlarında özenle davranmaları beklenen bu gibi ticaret ortaklıklarının hafif kusurdan doğacak sorumluluktan kurtulmalarını önceden belirleyen hükümlerin dahi BK.nun 99.maddesi gereğince geçersiz sayılması icap eder. Çünkü banka işlemleri özel kanunlar ile düzenlenmiş ve kuruluşları Bankalar Kurulu'nun iznine bağlı tutulmuştur. Gördükleri işler ise, yasal anlamı ile imtiyazlıdır..." (YKD 1978, sayı 8, s. 1327 vd). - Federal Mahkeme'nin 18.11.1986 tarihli kararında da, bankanın İsviçre BK.m.100/II(Türk BK.m.99/II) anlamında imtiyaz kullanan bir kuruluş olduğu ve yargıcın, takdir yetkisini kullanarak genel işlem şartlarında yer alan(ağır kusur hariç) sorumsuzluk kaydını geçersiz addedebileceğini kabul etmiştir. (BGE 112 II 450=JdT 1987 I91). Federal Mahkeme'nin aynı yöndeki bir diğer kararı için bak. BGE 109 II 116=JdT 1984 I35.

⁹¹ Kaiser, s.82-85; Akman, s.97-98.

konusu olması halinde, taraflardan birinin gelecekte diğer tarafın malvarlığı değerlerini zarara uğratabilecek bir haksız fiil işlemesi halinde, oluşabilecek sorumluluğunu diğer tarafla anlaşarak önceden kaldırabileceği kabul edilmektedir. Banka bilgisi verilmesi prosedüründe, hatalı bilgi veren bankanın haksız fiil sorumluluğu açısından, böyle bir sorumsuzluk kaydının -sözleşme esasları uyarınca sorumluluk alanında geçerli sınırlamalar çerçevesinde- geçerli olacağı öngörülmektedir⁹².

Nispeti

Özellikle

Özellikle

Özellikle

Sir

Tr

S

h

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

⁹² Kaiser, s.133-135; Königsberger, s.123-125; Kuhn, s.355; Wüthrich, s.62; Akman, s.113, 115-116.

KAYNAKÇA

- Akman** : Sorumsuzluk Anlaşması, İstanbul 1976.
- Altop** : Türk, İsviçre ve Alman Hukuklarında Bankaların Verdikleri Banka Bilgilerinden Dolayı Hukuki Sorumlulukları, İstanbul 1996.
- Bruchner/
Stütze** : Leitfaden zu Bankgeheimnis und Bankauskunft, Frankfurt 1986.
- Bürger** : Rechtsfragen zur Bankauskunft, Bochum 1988.
Canaris : Staub HGB-Grosskommentar, 4.Aufl., Bankvertragsrecht, Berlin/ New York 1988.
- Cordes** : Die Kreditauskunft der Banken, BB 1949, s.90.
- Dural/Öğüz** : Kişiler Hukuku, İstanbul 2001.
- Ebeling** : Haftung für unrichtige Bankauskunft, WM 1955, s.1366-1368.
- Erem/Altıok/
Tandoğan** : Bankalar Kanunu Şerhi, 7.bası, Ankara 1989.
- Fischer** : Bankrecht, Köln 1989.
- Gaede** : Die Haftung der Banken für Kreditauskünfte, Köln 1970.
- Kaiser** : Die zivilrechtliche Haftung für Rat, Auskunft, Empfehlung und Gutachten, Bern 1987.
- Kaplan** : Banka Sözleşmeleri Hukuku, C.I, Ankara 1996.
- Königsberger** : Haftung der Banken für Auskunft und Rat, Basel 1934.
- Kuhn** : Die Haftung aus falscher Auskunft und falscher Raterteilung, SJZ 1986, s.345 vd.
- Liesecke** : Die Haftungsausschlüsse der Kreditinstitute nach dem Allgemeinen Geschäftsbedingungen in der Praxis, WM 1970, s.502-516.
- Locher** : Grundlagen der Haftung einer Bank für Kreditauskünfte, Mannheim 1970.

Musiak : Die Bankauskunft nach dem Recht der Bundesrepublik Deutschland, Bankgeheimnis und Bankauskunft und in der Bundesrepublik Deutschland und in ausländischen Rechtsordnungen, hrsg. Hadding/ Schneider, Berlin 1986, s.9-48.

Müller : Die zivilrechtliche Haftung aus Empfehlung, Auskunft und Raterteilung nach schweizerischem Recht, Bern 1934.

Nielsen : Das Bankrecht, 4.Aufl., Hamburg 1978.

Oğuzman/Öz : Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 2.bası, İstanbul 1998.

Özsunay : Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, 5.bası, İstanbul 1982.

Sichtermann/Feuerborn/Kirchherr/

Terdenge : Bankgeheimnis und Bankauskunft, 3.Aufl., Frankfurt 1984.

Steffen : RGRK BGB Kommentar, hrsg. von Mitgliedern des Bundesgerichtshofs, 12.Aufl., Berlin/ New York 1977.

Tandoğan : Türk Hukukunda Bankacının Hukuki Sorumluluğu, Mukayeseli Banka Hukuku İhtisas Dönemi C.III, Bankacılıkta Sorumluluk, Ankara 1974, s.100-125.

Tekinay/Akman/Burcuoğlu/

Altop : Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 7.bası, İstanbul 1993.

Welser : Die Haftung für Rat, Auskunft und Gutachten, Wien 1983.

Wüthrich : Die zivilrechtliche Verantwortlichkeit des Bankiers für Rat und Auskunft nach deutschem und schweizerischem Recht, Bern/Leipzig 1935.

Zimmermann: Die Kreditauskunft im Bankgeschäft, Zentralblatt für Handelsrecht 1930, s.65-68.